

שבעים לזקן מנהריים

בשבת, י"ד בטבת תש"ב (3.1.42), ולמחרת ביום ראשון, היה מזג אוויר סוער בכל הארץ, ובירושלים ירד שלג כבד שכמוהו לא נראה בה מזה 21 שנה. למרות השלג יצא ביום ראשון קהל רב מבניין ההנהלה של בית החולים הדסה שבהר הצופים בדרכו להר הזיתים. היה זה מסע הלוויה של מי שיצר את מפעל החשמל בארץ ישראל, היה מנהלה הכללי של חברת החשמל ושימש כנשיא הוועד הלאומי – פינחס רוטנברג. רוטנברג נפטר בשעה 4:30 לפנות בוקר, והלוויה יצאה בשלג הכבד בשל מנהג ירושלים שאין מלינים בה את המת. הוא מת בגיל 63 לאחר מחלה קשה וממושכת. הקהל המתין עד שהמפלסות הבריטיות פינו את השלג ואז החל לנוע לאטו לכיוון הר הזיתים. ליד הקבר נאמרו פרקי תהילים ושלושת אחיו ושני אחייניו אמרו קדיש. בעיתונות נכתב שירושלים לא ידעה לוויה צנועה כזו לאישיות כה גדולה. בין המשתתפים הרבים בלוויה היו משה שרתוק (שרת), יצחק בן צבי, זלמן רובשוב (שור), גולדה מאיר, הרב משה בלוי, קצינים בריטים בכירים, אנשי ההתיישבות ועוד. בן גוריון, ששהה באותה עת בחו"ל, שלח מברק שבו כתב בין השאר:

כחלוץ אמיתי נתן רוטנברג לצינות ולארץ ישראל את הדבר היקר ביותר שהיה ברשותו, את עצמו, את רצונו הבלתי נכנע, את חזונו הרחב. מסירותו בלי גבול ואת כוח ההגשמה שלו. הוא היה מגדולי זמננו בחידוש ימיה של ארץ ישראל ... לארצנו אבד בונה גדול ולעמנו אבד בן גדול ('דבר', 12.1.42).

עובדי חברת החשמל הגיעו מכל קצות הארץ, וביניהם בלטה קבוצה של עובדי מפעל החשמל בנהריים. במשך חמש שנים ליווה רוטנברג את הקמת המפעל והתייחס אל מאות הפועלים שעבדו שם בתנאים קשים מאוד כאילו היו בניו. אחד הפועלים היה המלחין מרדכי זעירא, שחיבר את השיר 'הזקן מנהריים' – כינוי שדבק ברוטנברג מאז עד סוף חייו. קבוצה גדולה של עובדי חברת החשמל לא הצליחה להגיע ללוויה בגלל השלג. הללו התכנסו בתום השבעה לאזכרה באחד האולמות בבית החולים הדסה, שם הקריאו בפניהם את צוואתו של רוטנברג במלואה:

ברצוני להיאסף אל עמי בהר הזיתים בירושלים, ואני מבקש שיינתן לי הכבוד להיטמן בין שורות העמלים הצנועים. אני מבקש לערוך את הלוויית לפי מסורת ישראל בלא זרים ובלא הספדים. אני מבקש את בני אחיי אברהם, אלכסנדר ודוד אשר אהבתי לאמור אחריי קדיש. צוואתי להם לקנות דעה והשכל כדי להיות בנים נאמנים לעמם, משרתיו הענווים והצנועים. כל נכסיי הועברו ויועברו לאוצר פינחס רוטנברג ומוקדשים לנוער העברי. האישים שירצו לעשות למען מטרה זו יוכלו למסור את תרומותיהם לאוצר זה. אולם בקשתי שלא לערוך כל אספי כסף עממיים להנצחת שמי. אני מבקש כמו כן לא לקרוא רחובות, נחלות, כפרים ומושבות בשמי (מתוך 'דבר', 5.1.42).

שרה ברנע

בשיתוף מרכז מידע הר הזיתים, www.mountofolives.co.il, טלפון: *6033

